

รูปแบบการบรรเลงวงกลองยาวอีสาน คณะลูกพระคณศสาเกตนคร The Patterns of Glong Yao Playing Lookprakanate Saketnakorn Band.

ชุมพล ศรียาววงศ์¹ และสุรพล เนสุสินธุ์²

Chumpon Sriyawong¹ and Suraphon Neesusin²

¹นักศึกษา ปริญญาโท สาขาศรีวิทยาศิลป์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

²อาจารย์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

¹Master Student of Driyaka Arts Khon Kaen University

²Lecturer from the Faculty of Fine and Applied Arts Khon Kaen University

Corresponding Author Email: Tepsura1992@gmail.com

Received: 19 August 2022

Revised: 7 October 2022

Accepted: 10 October 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาพัฒนาการของวงกลองยาวอีสาน คณะลูกพระคณศสาเกตนคร และ 2. เพื่อศึกษารูปแบบการบรรเลงวงกลองยาวอีสาน คณะลูกพระคณศสาเกตนคร เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสำรวจ แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ วงกลองยาวอีสาน คณะลูกพระคณศสาเกตนคร และผู้ชมการบรรเลง จำนวน 15 คน ที่มาจากการเลือกแบบเจาะจง แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากเครื่องมือการวิจัยและเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) พัฒนาการของวงกลองยาวอีสาน คณะลูกพระคณศสาเกตนคร เริ่มก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2556 ก่อตั้งโดยนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาศิลปดนตรีและการแสดงพื้นบ้าน วิทยาลัยนาฏศิลปร้อยเอ็ด ปัจจุบันมี นายเมธาอาชว์ บุญลาภ เป็นหัวหน้าคณะ ตั้งอยู่ที่ บ้านเลขที่ 30 หมู่ 2 บ้านดงยาง ตำบลสีแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด แบ่งออกเป็น 3 ยุค ได้แก่ ยุคแรกเริ่ม เป็นยุคที่เน้นการบรรเลงจังหวะกลองโบราณ และจังหวะกลองยาวประยุกต์ เพื่อหาในงานพิธีมงคลต่าง ๆ ยุคที่สอง ยุคการเปลี่ยนแปลง โดยจะเน้นความร่วมมือมากขึ้น โดยการประยุกต์นำเครื่องดนตรีสากลเข้ามาร่วมบรรเลง ยุคที่สาม ยุคปัจจุบัน เป็นการผสมผสานของวงกลองยาวแบบดั้งเดิม แบบประยุกต์ และแบบร่วมสมัย โดยเน้นทักษะของ ผู้บรรเลงและคุณภาพของเสียงกลองยาวมากขึ้น และ 2) รูปแบบการบรรเลงวงกลองยาวอีสาน คณะลูกพระคณศสาเกตนคร แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบการบรรเลงจังหวะกลองยาวโบราณ เป็นการบรรเลงที่คงความเป็นเอกลักษณ์ ทั้งจังหวะ ทำนอง และท่วงท่าลีลาในการบรรเลง รูปแบบการแปรแถว รูปแบบการต่อตัว ยังคงอนุรักษ์แบบดั้งเดิมที่ได้รับการถ่ายทอดจากต้นแบบครูบาอาจารย์ ที่สร้างและสืบทอดต่อกันมา รูปแบบการบรรเลงจังหวะกลองยาวประยุกต์ เป็นการผสมผสานของวงกลองยาวแบบดั้งเดิม แบบประยุกต์ และแบบร่วมสมัย อีกทั้งยังเพิ่มนักร้องแนวลูกทุ่งหมอลำเข้ามาขับกล่อมผสมผสานกับการบรรเลงกลองยาว เพื่อทำให้เกิดบรรยากาศและมีความน่าสนใจต่อผู้ที่มารับชมรับฟังมากขึ้น

คำสำคัญ: รูปแบบการบรรเลง, วงกลองยาวอีสาน, คณะลูกพระคณศสาเกตนคร

Abstract

This research consists purposes were 1. to study the development of The Style of Klong Yao Isan Performance by the Luk Prah Ganesha Saketnakorn Band and 2. to study The Style of Klong Yao Isan Performance by the Luk Prah Ganesha Saketnakorn Band. This is a qualitative research. The tools used in the research were surveys, observation forms and interviews. The target group is the Isan long drum band. Ganesha Saket Nakhon and the audience for the performance of 15 people who came from a specific selection. Then

use the information gathered from research tools and related documents for content analysis. The results of the research showed that 1) the development of The Style of Klong Yao Isan Performance by the Luk Prah Ganesha Saketnakorn Band Ganesha Saket people's group founded on October 19, 2013, it was founded by a first year undergraduate student in the field of Arts, Music and Folk Performing Arts. Roi Et College of Dramatic Arts, currently has Mr. Methaarch Boonlarp as the faculty leader, located at 30 Moo 2, Ban Dong Yang, Si Kaeo Subdistrict, Mueang District, Roi Et Province. ancient drum beats and applied long drum rhythms to parade in various auspicious ceremonies. The second era, the era of change by focusing more on contemporary by applying international instruments to join the play, the third era, the present era, is a combination of traditional, applied and contemporary long drum circles. Emphasis was placed on the skill of the performer and the quality of the long drum sound and 2) The Style of Klong Yao Isan Performance by the Luk Prah Ganesha Saketnakorn Band is divided into 2 styles: ancient long drum rhythms It is a performance that maintains its uniqueness, rhythm, melody and rhythm in the performance. Row Variation continuation style Still preserves the original style that has been passed on from the master teacher. created and inherited from each other Applied long drum rhythm pattern It is a blend of traditional, applied and contemporary long drum circles. It also added Mo Lam luk thung singers to mix with long drums. To create aesthetic quality and be interesting to the audience.

Keywords: The Patterns, Klong Yao Isan Performance, Luk Prah Ganesha Saketnakorn Band

บทนำ

กลองของภาคอีสานมีมากมายหลายชนิดแต่ละชนิดใช้ในโอกาสที่ต่างกัน เช่น กลองเพลเป็นกลองสองหน้าที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในบรรดากลองทั้งหลาย ซึ่งโดยส่วนมากพระจะตีกลองในเวลา 11.00 น. เพื่อเวลาฉันอาหารเพล กลองตุ้ม เป็นกลองสองหน้าใช้คนหามเวลาในงานต่าง ๆ งานบุญบั้งไฟ งานแห่นางแมว เป็นต้น กลองยาว จะใช้ตีเป็นวงผสมผสานเข้ากับเครื่องดนตรีชนิดอื่น ๆ หรือบรรเลงประกอบขบวนแห่งานพิธี งานประเพณีต่าง ๆ อาจมีคนพ้อนลวดลายไปตามจังหวะของชาวอีสาน (หิรัญ จักรเสน, 2560) วงกลองยาว หรือคณะกลองยาว เป็นวงดนตรีที่เกิดขึ้นตามหมู่บ้าน ซึ่งมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งกับวิถีชีวิตชุมชนชาวอีสาน สมัยก่อนจะใช้กลองยาวเป็นเครื่องดนตรีหลัก โดยใช้กลอง ประมาณ 3-4 ลูก ไม่มีพิณหรือแคนบรรเลงลายประกอบ อาศัยลวดลายของจังหวะกลอง และลีลาการตีฉาบใหญ่ เป็นสิ่งดึงดูด ซึ่งคณะกลองยาวนี้ยังไม่มีขบวนนางรำพ้อนรำประกอบ (ริญจวน อิศรา นุวัฒน์, 2542)

การประสมวงกลองยาวมีสาระสำคัญว่าชาวอีสานนิยมใช้กลองยาว ดีสำหรับแห่ขบวนในงานต่าง ๆ เช่น งานแห่เทียนเข้าพรรษา งานบวช งานบุญผะเหวด รวมทั้งงานอื่นๆ ที่ต้องการความครึกครื้น จะเห็นได้ว่าตามวัดต่าง ๆ จะมีกลองยาวไว้ประจำเพื่อว่าเวลามีงานจะได้ไม่ไปจ้างหมู่บ้านอื่น ส่วนคนตีกลองก็จะอาศัยญาติโยมที่มานางกลองยาวของชาวอีสาน ประกอบด้วยกลองยาว กลองตั้ง (กลองรำมะนาขนาดใหญ่) และฉาบในบางครั้งอาจมีฉิ่งหรือฉาบเล็กก็ได้ กลองยาวเป็นวงดนตรีที่เหมาะสมสำหรับบรรเลงในขบวนแห่มากกว่าวงดนตรีประเภทอื่น เพราะเสียงที่ตีได้ยินไปไกลก่อให้เกิดความสนุกสนาน ราคาไม่แพงนักการซ่อมแซมดูแลรักษาง่าย เวลาบรรเลงก็สามารถเคลื่อนย้ายเป็นขบวนไปได้ง่าย โดยใช้หลักกับไหลรับน้ำหนัก จะยืน นั่ง เดิน ตี ก็ได้ หรือใช้มือตีสองกลองเข้าก็สามารถทำได้ นับว่าพอใจทั้งผู้ชมและผู้บรรเลง (เจริญชัย ชนไฟโรจน์, 2529)

วงกลองยาวอีสาน คณะลูกพระคณศกเสนาเคนคนคร บ้านดงยาง ตำบลสีแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2556 โดยมี นายเมธาอาชว์ บุญลาภ เป็นหัวหน้าวงกลองยาว และได้รวมกลุ่มกับเพื่อนนักศึกษาในรุ่นเดียวกันเป็น

ผู้ก่อตั้งวง จากนั้น นายเมธาอาชว บุญลาภ และกลุ่มเพื่อนได้ช่วยกันวางแผนหาทุนจัดซื้อกลองยาวอีสาน เครื่องเสียงที่ใช้ในการบรรเลง และองค์ประกอบอื่น ๆ เพื่อให้มีความพร้อมในการบรรเลงออกงานแสดง และได้รวบรวมสมาชิกครั้งแรกจำนวน 14 คน ซึ่งได้วางแผนในการฝึกซ้อมหลังเลิกเรียนทุกวันจนเกิดทักษะและการประสมวงที่ลงตัวและพร้อมที่จะรับงานแสดงในโอกาสต่าง ๆ ซึ่งในการแสดงงานแรกของวง เป็นงานมหกรรมวัฒนธรรมสี่ภาค ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้มีวงกลองยาวอีสาน คณะลูกพระคณศสาเกตนคร เป็นวงกลองยาววิทยาลัยนาฏศิลปร้อยเอ็ด

ดังนั้น จากการศึกษาผู้วิจัยได้สำรวจเกี่ยวกับวงกลองยาวอีสานในภาคอีสาน ซึ่งมีหลากหลายคณะ อนึ่ง คณะลูกพระคณศสาเกตนคร เป็นคณะที่ได้รับการยอมรับและมีบทบาทต่อสังคมได้รับการชื่นชมและเสียงตอบรับจากผู้ชมเป็นอย่างดี และกำลังเป็นที่นิยมแพร่หลายเป็นอย่างมากในภูมิภาคอีสาน ซึ่งมีการว่าจ้างอย่างต่อเนื่อง คณะลูกพระคณศสาเกตนคร มีลักษณะการประสมวงที่หลากหลาย ผู้บรรเลงกลองยาวมีกระบวนการท่วงท่าลีลาที่มีความพร้อมเพรียงสวยงามในการแสดงประกอบการบรรเลงอีกด้วย มีรูปแบบการบรรเลงที่ชัดเจนและเป็นเอกลักษณ์ นอกจากการบรรเลงแต่ตามงานมงคลต่าง ๆ แล้ว วงกลองยาวอีสานคณะลูกพระคณศสาเกตนคร ยังมีผลงานได้รับรางวัลชนะเลิศในการประกวดวงกลองยาวอีสานในงานประเพณีต่าง ๆ อีกมากมาย เช่น งานมหกรรมเสียงกลองยาวอีสานร้องคำ และงานประเพณีบุญบั้งไฟ ฯลฯ ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญว่า ควรมีการบันทึกหรือมีการเผยแพร่ของรูปแบบการบรรเลงวงกลองยาวอีสาน คณะลูกพระคณศสาเกตนคร ให้กับสังคมได้รับรู้ โดยผ่านกระบวนการงานวิจัยในครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการของวงกลองยาวอีสาน คณะลูกพระคณศสาเกตนคร
2. เพื่อศึกษารูปแบบการบรรเลงวงกลองยาวอีสาน คณะลูกพระคณศสาเกตนคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ วงกลองยาวอีสาน คณะลูกพระคณศสาเกตนคร บ้านดงยาง ตำบลสีแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประกอบด้วย 1) แบบสำรวจ เพื่อใช้สำรวจข้อมูลเบื้องต้นของบริบทพื้นที่ 2) แบบสังเกต แบ่งเป็นแบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วมเพื่อใช้สังเกต รูปแบบการบรรเลงวงกลองยาวอีสาน คณะลูกพระคณศสาเกตนคร ในโอกาสต่าง ๆ และ 3) แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ 2 แบบ คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารเชิงวิชาการ เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับกลององค์ความรู้ของกลองยาวอีสาน แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัยจากตำรา ตามแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ได้แก่ 1.1) ห้องสมุดวิทยาลัยนาฏศิลปร้อยเอ็ด 1.2) สำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยมหาสารคาม และ 1.3) สำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยขอนแก่น และ 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการลงภาคสนาม 2.1) ศึกษาโดยวิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และไม่มีโครงสร้าง แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม โดยสัมภาษณ์จากหัวหน้าและสมาชิกของวงกลองยาวอีสาน คณะลูกพระคณศสาเกตนคร และผู้ชม บ้านดงยาง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด 2.2) สัมภาษณ์ผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านกลองยาวและดนตรีพื้นบ้านอีสาน อาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปดนตรีการแสดงพื้นบ้าน วิทยาลัยนาฏศิลปร้อยเอ็ด และอาจารย์ประจำสาขาวิชาดุริยางค์ศิลป์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย และการรวบรวมเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis) อาทิ การนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากเอกสารต่าง ๆ มาศึกษาโดยละเอียด แล้ววิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ และการนำข้อมูลจากภาคสนามที่เก็บรวบรวมได้จากแบบสำรวจ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ ซึ่งได้จัดบันทึกไว้และในฉบับบันทึกเสียงมาถอดความ แยกประเภท จัดหมวดหมู่ และสรุปสาระสำคัญตามประเด็นที่ทำการวิจัย เป็นต้น

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบการบรรเลงวงกลองยาวอีสาน คณะลูกพระคณศสาเกตนคร ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. พัฒนาการของวงกลองยาวอีสาน คณะลูกพระคณศสาเกตนคร

ผลการวิจัยพบว่า พัฒนาการของวงกลองยาวอีสาน คณะลูกพระคณศสาเกตนคร จำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1.1 แนวคิดในการจัดตั้งวงกลองยาวอีสาน คณะลูกพระคณศสาเกตนคร

การจัดตั้งวงกลองยาวอีสาน คณะลูกพระคณศสาเกตนคร เกิดจากแนวคิดของกลุ่มนักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาศิลปดนตรีและการแสดงพื้นบ้าน วิทยาลัยนาฏศิลปร้อยเอ็ด พ.ศ. 2555 ซึ่งหลักสูตรของสาขาดนตรีพื้นบ้านในระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 เปิดทำการเรียนการสอนหลากหลายวิชาทั้งในด้านทฤษฎีและการปฏิบัติ แต่ยังคงขาดในรายวิชาวงกลองยาวอีสาน ในขณะที่กำลังเรียนอยู่นั้น นายพิพัฒน์ ดิสัยบุญ ได้นำเอกสารการแข่งขันประกวดวงกลองยาวอีสาน ซึ่งถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประจำปี 2555 จัดขึ้นที่โรงเรียนขามแก่นนคร จังหวัดขอนแก่น โดยนำมาปรึกษากับกลุ่มเพื่อนว่า “จะเข้าร่วมในการประกวดหรือไม่” ทุกคนเห็นตรงกันว่า จะเข้าร่วม ซึ่งในเกณฑ์การแข่งขัน ได้กำหนดให้นักศึกษากับประชาชนทั่วไปร่วมกันไปแข่งเป็นคณะเดียวกัน จึงได้นำเรื่องการแข่งขันครั้งนี้ ไปเรียนปรึกษากับว่าที่ร้อยตรี ดร.ชัยนาถ มาเพชร อาจารย์ประจำสาขาวิชาการแสดงพื้นบ้านอีสาน วิทยาลัย นาฏศิลปร้อยเอ็ด ได้ความเห็นว่าจะเข้าร่วมการประกวดและพร้อมสนับสนุน

1.2 ประวัติความเป็นมาของวงกลองยาวอีสาน คณะลูกพระคณศสาเกตนคร

วงกลองยาวอีสาน คณะลูกพระคณศสาเกตนคร เริ่มก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2556 ก่อตั้งโดยนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาศิลปดนตรีและการแสดงพื้นบ้าน วิทยาลัยนาฏศิลปร้อยเอ็ด ปัจจุบันมี นายเมธาอาชว์ บุญลาภ เป็นหัวหน้าคณะ ตั้งอยู่ที่ บ้านเลขที่ 30 หมู่ 2 บ้านดงยาง ตำบลสีแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด จากนั้น นายเมธาอาชว์ บุญลาภ และกลุ่มเพื่อนได้ช่วยกันวางแผนหาทุนจัดซื้อกลองยาวอีสาน เครื่องเสียงที่ใช้ในการบรรเลง และองค์ประกอบอื่น ๆ เพื่อให้มีความพร้อมในการบรรเลงออกงานแสดง และได้รวบรวมสมาชิกครั้งแรกจำนวน 14 คน ซึ่งได้วางแผนในการฝึกซ้อมหลังเลิกเรียนทุกวันจนเกิดทักษะและการประสมวงที่ลงตัวและพร้อมที่จะรับงานแสดงในโอกาสต่าง ๆ ซึ่งในการแสดงงานแรกของวงเป็นงานมหกรรมวัฒนธรรมสี่ภาค ได้รับพระบรมราชโองการ จักรวาศ ๙ โรงละครแห่งชาติ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม เป็นการแสดงในนามวงกลองยาววิทยาลัยนาฏศิลปร้อยเอ็ด ต่อมา ได้มีการว่าจ้างงานเข้ามาอย่างต่อเนื่อง ในขณะนั้นได้ซื้อวงว่า “วงกลองยาวอีสาน คณะเพชรสาเกต” ซึ่งมาทราบในภายหลังว่าซื้อซ้ำกับวงแคนเพชรสาเกต นายเมธาอาชว์ บุญลาภและกลุ่มเพื่อนสมาชิกในวงได้ปรึกษากันว่าควรตั้งชื่อวงใหม่และให้เป็นมงคล จึงเกิดแนวคิดรวมกลุ่มกันเดินทางไปหาคุณแม่ฉวีวรรณ ดำเนิน (พันธุ์) ศิลปินแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2536 สาขาศิลปการแสดง เพื่อขอให้ตั้งชื่อวงให้ ซึ่งท่านได้ตั้งชื่อให้ว่า “ลูกพระคณศสาเกตนคร” โดยให้ความหมายว่า “เป็นการรวบรวมสมาชิกของนักเรียนนักศึกษาจากวิทยาลัยนาฏศิลปร้อยเอ็ดโดยมีพระคณศเป็นพี่เลี้ยงบูชาเปรียบเสมือนบิดาเป็นเทพเจ้าแห่งความสำเร็จในด้านศิลปะ และสาเกตนครเป็นชื่อเมืองเก่าของจังหวัดร้อยเอ็ด” เมื่อนำ

ทั้งสองประโยคมาเชื่อมกันจึงกลายเป็น “วงกลองยาวอีสาน ลูกพระคณศสาเกตนคร” จนถึงปัจจุบัน โดยแบ่งออกได้เป็น 3 ยุค ดังนี้

ยุคแรกเริ่ม ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2556-2557 มีสมาชิกทั้งหมด 13 คน เป็นยุคที่เน้นการบรรเลงจังหวะกลองโบราณ และจังหวะกลองยาวประยุกต์ เพื่อหาในงานพิธีมงคลต่าง ๆ เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลง ได้แก่ กลองยาว 6 ใบ รำมะนา 2 ใบ ฉาบ 2 คู่ กลองทรีโอ 1 ชุด พิณ 1 ตัว และเบส 1 ตัว

ยุคที่สอง ยุคการเปลี่ยนแปลง ปี พ.ศ. 2558-2560 มีสมาชิกทั้งหมด 22 คน โดยจะเน้นความร่วมมือมากขึ้น โดยการประยุกต์นำเครื่องดนตรีสากลเข้ามาร่วมบรรเลง เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลง ได้แก่ กลองยาว 10 ใบ รำมะนา 3 ใบ ฉาบ 3 คู่ กลองทรีโอ 1 ชุด พิณ 1 ตัว เบส 1 ตัว กลองมาร์ชชิ่ง 1 ตัว และคีย์บอร์ด 1 ตัว

ยุคที่สาม ยุคปัจจุบัน ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2561-ปัจจุบัน มีสมาชิกทั้งหมด 25-30 คน เป็นการผสมผสานของวงกลองยาวแบบดั้งเดิม แบบประยุกต์ และแบบร่วมสมัย โดยเน้นทักษะของผู้บรรเลงและคุณภาพของเสียงกลองยาวมากขึ้น เน้นคุณภาพระบบเครื่องเสียงที่มีดีมีมาตรฐานมากขึ้น มีการเพิ่มจำนวนของตู้ลำโพงเบส ติดไฟเพิ่มลูกเล่นให้ดูน่าสนใจในเวลากลางคืน และจัดทำโครงสร้างของตัวรถเข็นที่ใช้บรรทุกเครื่องเสียงใหม่ให้แข็งแรงและสวยงามกว่าเดิม เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลง ได้แก่ กลองยาว 12 ใบ รำมะนา 4 ใบ ฉาบ 3 คู่ กลองทรีโอ 1 ชุด กลองมาร์ชชิ่ง 1 ตัว พิณไฟฟ้า 1 ตัว เบส 1 ตัว แซกโซโฟน 1 ตัว คีย์บอร์ด 1 ตัว อีกทั้งยังเพิ่มนักร้องแนวลูกทุ่งหมอลำเข้ามาขับกล่อมผสมผสานกับการบรรเลงกลองยาว เพื่อทำให้เกิดบรรยากาศและมีความน่าสนใจต่อผู้ที่มารับชมรับฟังมากขึ้น

2. รูปแบบการบรรเลงวงกลองยาวอีสาน คณะลูกพระคณศสาเกตนคร

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบรรเลงวงกลองยาวอีสาน คณะลูกพระคณศสาเกตนคร จำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

2.1 องค์ประกอบและโครงสร้างของวงกลองยาวอีสาน คณะลูกพระคณศสาเกตนคร

1) เครื่องแต่งกาย มีทั้งหมด 3 แบบ ได้แก่ (1) เป็นการแต่งกายในช่วงยุคแรกเริ่มของวงกลองยาวอีสาน คณะลูกพระคณศสาเกตนคร บ้านดงยาง ตำบลสีแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยผู้แสดงจะใส่เสื้อหม้อฮ่อม นุ่งผ้าโสร่ง ใช้ผ้าขิดสีแดงคาดเอว และผ้าขิดสีแดงผูกศีรษะ 2. การแต่งกายแบบที่สอง (2) เป็นการแต่งกายในช่วงยุคการเปลี่ยนแปลงของวงกลองยาวอีสาน คณะลูกพระคณศสาเกตนคร บ้านดงยาง ตำบลสีแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยผู้แสดงจะใส่เสื้อผ้าฝ้ายสีส้มอิฐ มีแถบตรงแขนและชายเสื้อ นุ่งผ้าโสร่ง ใช้ผ้าขิดสีเหลืองคาดเอวเปี่ยงผ้าทางขวา และผ้าขิดสีแดงผูกศีรษะ (3) เป็นการแต่งกายในยุคปัจจุบันของวงกลองยาวอีสาน คณะลูกพระคณศสาเกตนคร บ้านดงยาง ตำบลสีแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยผู้แสดงจะใส่เสื้อผ้าฝ้ายสีฟ้า มีแถบตรงแขนและชายเสื้อ นุ่งผ้าโสร่ง ใช้ผ้าขิดสีชมพูคาดเอว และผ้าขิดสีฟ้า หรือบางงานใช้ผ้าขาวม้าผูกศีรษะ

2) เครื่องดนตรีที่ใช้ในการบรรเลง การบรรเลงวงกลองยาวอีสาน คณะลูกพระคณศสาเกตนคร เป็นวงกลองยาวอีสานที่ได้รับความนิยมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยแสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของวงกลองยาว ซึ่งสามารถแยกประเภทของเครื่องดนตรีที่ใช้ในการบรรเลง ได้แก่ (1) เครื่องดนตรีประเภทดำเนินทำนอง ประกอบด้วย พิณ เบส คีย์บอร์ด และอัลโต้แซกโซโฟน (2) เครื่องดนตรีประเภทประกอบจังหวะประกอบด้วย กลองยาวอีสาน กลองรำมะนา ฉาบใหญ่ กลองทรีโอ และกลองมาร์ชชิ่ง

3) การเตรียมความพร้อม การเตรียมความพร้อมของวงกลองยาวอีสาน คณะลูกพระคณศสาเกตนครมีความสำคัญอย่างมาก ซึ่งก่อนเริ่มทำการแสดงบรรเลงกลองยาว ต้องมีการเตรียมความพร้อมก่อนทุกครั้ง โดยเริ่มจากการเตรียมความพร้อมของรถที่ใช้บรรทุกชุดเครื่องเสียง การเตรียมอุปกรณ์ ชุดเครื่องเสียง เครื่องดนตรีในแต่ละชิ้น คุณภาพเสียงของกลองยาว และผู้บรรเลง เพื่อให้มีความพร้อมที่จะเริ่มการบรรเลง

4) การไหว้ครู ในการบรรเลงกลองยาวแต่ละครั้ง จะต้องมีการไหว้ครูและไหว้เจ้าที่ก่อนทุกครั้ง ซึ่งชาวบ้านมีความเชื่อว่าเป็นการขอขมา ทำให้เกิดเป็นสิริมงคล และทำให้การบรรเลงหรือแสดงประสบความสำเร็จเป็นที่ประทับใจให้แก่คนดู รวมทั้งเป็นการให้กำลังใจแก่สมาชิกวงกลองยาวอีกแบบหนึ่งที่ทำให้สมาชิกในวงมีความฮึกเหิม สนุกสนานมีพลังในการบรรเลง มีเสียงกลองที่ไพเราะ ชวนให้คนดู รวมทั้งคนร่ายรำตาม “สิ่งที่ใช้ในการไหว้ครู หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า “จันครุ”

5) โอกาสในการแสดง และการรับใช้สังคม การบรรเลงของวงกลองยาวอีสาน คณะลูกพระคณศสาเกตนครส่วนใหญ่จะทำการบรรเลงในตอนกลางวัน บางงานบรรเลงในช่วงเช้า บางงานบรรเลงในช่วงบ่าย หรือบางงานบรรเลงทั้งช่วงเช้าและช่วงบ่าย เวลาทำการบรรเลงส่วนมากจะบรรเลง 1-3 ชั่วโมง โดยบรรเลงตามงานเทศกาลประเพณีที่ชาวอีสานจัดขึ้นตามฤดูกาล หรือที่เรียกว่า “ฮัตถิลิง คองสิบลี” วงกลองยาวอีสาน คณะลูกพระคณศสาเกตนครนั้น ซึ่งคำตอบแทนในการว่าจ้างงานของทางคณะ จะเริ่มต้นที่ 15,000 บาท ถึง 30,000 บาท ส่วนใหญ่มักจะได้รับว่าจ้างให้ไปทำการแสดงบรรเลงทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัด โดยเฉพาะงานที่เป็นประเพณีของชาวอีสานที่นิยมจัดขึ้นเป็นประจำ เช่น งานทำบุญอุทิศส่วนกุศล งานอุปสมบท งานมงคลสมรส งานบุญผะเหวด งานประเพณีบุญบั้งไฟ งานรื่นเริงต่าง ๆ ค่าตอบแทนในการว่าจ้างงานของทางคณะ จะเริ่มต้นที่ 15,000 บาท ถึง 30,000 บาท

2.2 รูปแบบการบรรเลงวงกลองยาวอีสาน คณะลูกพระคณศสาเกตนคร

1) การบรรเลงกลองยาวอีสาน คณะลูกพระคณศสาเกตนคร มีกลวิธีในการบรรเลงที่เป็นเอกลักษณ์ ทั้งจังหวะ ทำนอง และท่วงท่าลีลาในการบรรเลง ยังคงอนุรักษ์รูปแบบการบรรเลงแบบดั้งเดิมที่ได้รับการถ่ายทอดจากต้นแบบครูบาอาจารย์ ที่สร้างและสืบทอดต่อกันมา อีกทั้งยังได้พัฒนารูปแบบการบรรเลงประยุกต์เข้ากับยุคสมัยปัจจุบันเพื่อให้มีความน่าสนใจมากขึ้น ซึ่งจังหวะกลองยาวโบราณที่เป็นเอกลักษณ์ของวงกลองยาวอีสาน คณะลูกพระคณศสาเกตนคร มีทั้งหมด 8 จังหวะ ได้แก่ 1) จังหวะไหว้ครูสี่ทิศ 2) จังหวะปะนัง 3) จังหวะลงช่วงหยอกสาว 4) จังหวะเจิ้งบั้งไฟ 5) จังหวะเข้าวงกลม 6) จังหวะเข้าวงสลักกลอง 7) จังหวะหมาน้อยเหยียบไฟ และ 8) จังหวะโจ๊ะพื้พื้หยอกสาว

2) รูปแบบของบทเพลง การบรรเลงวงกลองยาวอีสาน คณะลูกพระคณศสาเกตนคร รูปแบบของบทเพลงที่นำมาใช้บรรเลงประกอบการบรรเลง ส่วนใหญ่จะเป็นเพลงลูกทุ่งอีสาน หรือเพลงลูกทุ่งหมอลำ ที่กำลังเป็นที่นิยมในแต่ละยุคสมัย โดยนำทั้งบทเพลงเก่าที่มีความไพเราะ สนุกสนาน และเพลงใหม่ที่กำลังเป็นนิยม นำมาผสมผสานกับลายดนตรีอีสาน ทั้งแบบดั้งเดิม และแบบประยุกต์ โดยผู้บรรเลงจะบรรเลงเพลงสลับสับเปลี่ยนกันไปกับลายดนตรีอีสาน เพื่อให้ผู้รับชมรับฟังเกิดอารมณ์ และมีความน่าสนใจมากขึ้น เพลงที่นำมาบรรเลงนั้น ผู้บรรเลงจะเลือกเพลงที่เป็นที่รู้จักกันเป็นอย่างดีและกำลังเป็นที่นิยมโดยพิจารณาจากความเหมาะสมเป็นที่สำคัญ เพื่อให้เข้ากับรูปแบบการบรรเลงของวงและรูปแบบจังหวะต่าง ๆ ที่ผู้บรรเลงได้เรียบเรียงเอาไว้

3) โครงสร้างของโน้ตที่ใช้ในการบรรเลง โครงสร้างของโน้ตที่ใช้ในการบรรเลงวงกลองยาวอีสาน คณะลูกพระคณศสาเกตนคร ประกอบด้วยเครื่องดำเนินทำนองหลัก ได้แก่ พิณ คีย์บอร์ด และแซกโซโฟน มี 6 จังหวะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

3.1) จังหวะปะนัง

- - -	- ร - ล	- ช ล ท	ช ล - ล	- ร - ด	- ท - ล	- ช ล ท	ช ล - ล
- - - ด	- - ล ด	- - - ร	- ด ร ม	- - - -	- ร - ร	- - ช ม	- ร ม ช
- - - ดั	- ล ช ม	ล ม ล ช	- ม - ร	- - - -	- ร - ล	ท ล ช ล	ด ม ร ด
- - - ม	ช ม ร ด	ร ม ร ด	ท ล ช ล	- ร - ล	- ท - ม	- - - ช	- - - ล

3.2) จังหวะเชิงบังไฟ

- - - ล	- ด - ล	- ด - ร	- ด - ล	- - - ล	- ช ม ล	- ร ด ล	- ช ม ล
- - - ม	- - ร ม	- - ร ด	ล ม ด ร	- - - ม	- - ร ม	- - ร ด	ล ม ด ร
- - - ม	- - ร ม	- ล - ด	- ร ด ม	- - - ม	- - ร ม	- ล - ด	- ร ด ม
- - - ม	- - ร ม	- ด ม ร	ด ล ร ด	- - - ม	- - ร ม	- ด ม ร	ด ล ร ด
- - - ด	- - ม ร	ม ด ม ร	- ร - ล	- - - ด	- - ม ร	ม ด ม ร	- ร - ล
- - - ม	- - ร ม	- ด ม ร	ด ล ร ด	- - ล ด	ร ม ช ม	ช ด ม ร	ด ล ช ล

3.3) จังหวะภูไท

- - - -	- ม - ด	- ร - ม	- ช - ล	- ด - ล	- ม - ร	- ด - ล	- ช - ล
- - - -	- ม - ด	- ร - ม	- ช - ม	- - - ล	- ม - ช	- ร - ม	- ช - ม
- - - ด	- ล - ด	- ร - ม	- ช - ม	- ล - ช	- ม - ร	- ด - ล	- ช - ล
- - - ท	- ล - ช	- ล - ท	- ล - ร	- - - ร	- ท ล ช	- ล - ม	- ช - ล

3.4) จังหวะลำเพลิน

ท่อนเพลงที่ใช้บรรเลงพิณ

- ล - ม	- ช - ร	- ม - ด	- ท - ล	----	----	- ล - ด	- ร - ม
----	- ช - ล	- ช - ม	- ร - ม	----	----	- ล - ท	- ด - ร
----	- ม - ร	- ด - ท	- ด - ร	----	----	- ล - ท	- ด - ร
----	- ม - ร	- ด - ล	- ช - ล	----	- ช - ม	- ม ร ม	- ช - ม
----	- ม - ร	- ร ด ร	- ม - ร	----	- ร - ด	- ด ท ด	- ร - ด
- ร - ท	ร ท ล ช	- ล - ท	- ล ช ล	- ร - ท	ร ท ล ช	- ล - ท	- ล ช ล

ท่อนเพลงที่ใช้บรรเลงคีย์บอร์ด

- - - ด	- ร - ม	- ช - ล	ด ล ช ล	- - - -	- - - -	- ด - ด	- ด - ด
- ร - ม	- ร - ด	- - - ล	- ท ล ช	- - - -	- - - -	- ม - ม	- ล - -
- ม - ม	- ล - -	- ช - ฟ	- ม - ร	- - - -	- - - ด	- ร - ม	- ล - ช
- - - -	- ด - ร	- ช - ม	- ร - ด	- ม - ร	- ม - ด	- ร - ด	- ท - ล

ท่อนเพลงที่ใช้บรรเลงแซกโซโฟน

*- - - -	- ล - ล	- - - ล	- - - ท	- - - ล	- ล - ท	- ร - ล	- ช - ม
- - - -	- ล - ด	- - - ร	- - - ด	- - - ล	- ล - ด	- ร - ม	- ร - ด
- - - -	- ล - ช	- - - -	- ล - ท	- - - ล	- ล - ท	- ร - ด	- ท - ล

5) จังหวะสามช่า

- - - -	- - - -	- - - -	- - - ล	- - - ด	- - - ท	- - - ล	- - - ร
- - - -	- ด - ร	- ด - ร	- ม - ล	- - - ด	- - - ท	- - - ล	- - - ร
- - - -	- - - -	- - - ท	- ท - ร	- - - ท	- ท - ร	- - - ช	- ล - ท
- - - -	- - - -	ร ท ล ช	- ล - ท	- ร - ม	- ร - ท	- - - ล	- ท ล ช

- - - -	- - - ล	- ด - ล	- ช - ฟ	- ร - ฟ	- ช - ล	- ด - ล	ช ฟ - ช
- - - -	- - - ล	- ด - ล	- ช - ฟ	- ร - ฟ	- ช - ล	- ช - ฟ	- ม - ร

6) จังหวะดิสโก้

- - - -	- - - ม	- - - ม	- - - ม	- - - ร	- ด - ร	- ช - ม	- ร - ด
- - - -	- - - ล	- - - ด	- - - ร	- - - ด	- - - ล	- ด - ล	- ช - ล
- - - -	- - - -	- ช - ล	- ท - ด	- - - -	- - - -	- ท - ด	- ม - ร
- - - -	- - - -	- ท - ด	- ร - ม	- - - -	- - - -	- ล ช ม	- ช - ล
- - - ล	- - ล ล	- - - ล	- - ล ล	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - -

4) รูปแบบการแสดงประกอบการบรรเลงกลองยาวอีสาน การแสดงประกอบการบรรเลงกลองยาวอีสาน คณะลูกพระคณศสาเก มีลักษณะท่วงท่าและลีลาประกอบการบรรเลง ทั้งหมด 9 ท่า ได้แก่ ท่ากระโจนหน้า ทำนั่งพับสันเท้า ทำไหว้ครู ทำฟ้อนกลองยาว ทำสาวกลอง ทำวิดน้ำหาปลา ทำฟ้อนเกี้ยวสาว ทำนั่งตี และทำนอนตี รูปแบบการแปรแถว 4 ลักษณะ ได้แก่ การแปรแถวแบบที่ 1 แถวตอนเรียง 4 การแปรแถวแบบที่ 2 หันหน้าเข้าวงกลม การแปรแถวแบบที่ 3 แถวตอนเรียง 3 และการแปรแถวแบบที่ 4 แถวตอน ตรงกลางออกลีลาแบบสนุกสนาน รูปแบบการต่อตัวทั้งหมด 5 รูปแบบ ดังนี้ ท่าที่ 1 ท่าขึ้นหลังเดี่ยว ท่าที่ 2 ท่าเทพนม ท่าที่ 3 ท่าบัวตูมบัวบาน ท่าที่ 4 ท่าจอมธาตุ และท่าที่ 5 ท่าครุฑ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบการบรรเลงวงกลองยาวอีสาน คณะลูกพระคณศสาเกตนคร ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการของวงกลองยาวอีสาน คณะลูกพระคณศสาเกตนคร พบว่า พัฒนาการของวงกลองยาวอีสาน คณะลูกพระคณศสาเกตนคร ดังนี้

1.1 ยุคแรกเริ่ม ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2556-2557 มีสมาชิกทั้งหมด 13 คน เป็นยุคที่เน้นการบรรเลงจังหวะกลองโบราณ และจังหวะกลองยาวประยุกต์ เพื่อแห่ในงานพิธีมงคลต่าง ๆ เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลง ได้แก่ กลองยาว 6 ใบ รำมะนา 2 ใบ ฉาบ 2 คู่ กลองทรีโอ 1 ชุด พิณ 1 ตัว และเบส 1 ตัว

1.2 ยุคที่สอง ยุคการเปลี่ยนแปลง ปี พ.ศ. 2558-2560 มีสมาชิกทั้งหมด 22 คน โดยจะเน้นความร่วมมือมากขึ้น โดยการประยุกต์นำเครื่องดนตรีสากลเข้ามาร่วมบรรเลง เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลง ได้แก่ กลองยาว 10 ใบ รำมะนา 3 ใบ ฉาบ 3 คู่ กลองทรีโอ 1 ชุด พิณ 1 ตัว เบส 1 ตัว กลองมาร์ชชิง 1 ตัว และคีย์บอร์ด 1 ตัว

1.3 ยุคที่สาม ยุคปัจจุบัน ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2561-ปัจจุบัน มีสมาชิกทั้งหมด 25-30 คน เป็นการผสมผสานของวงกลองยาวแบบดั้งเดิม แบบประยุกต์ และแบบร่วมสมัย โดยเน้นทักษะของผู้บรรเลงมากขึ้น คุณภาพของเสียงกลองยาว เน้นคุณภาพพระบบเครื่องเสียงที่มีดีมีมาตรฐานมากขึ้น มีการเพิ่มจำนวนของตู้ลำโพงเบส ติดไฟเพิ่มลูกเล่นให้ดูน่าสนใจในเวลากลางคืน และจัดทำโครงสร้างของตัวรถเข็นที่ใช้บรรทุกเครื่องเสียงใหม่ให้แข็งแรงและสวยงามกว่าเดิม เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลง ได้แก่ กลองยาว 12 ใบ รำมะนา 4 ใบ ฉาบ 3 คู่ กลองทรีโอ 1 ชุด กลองมาร์ชชิง 1 ตัว พิณไฟฟ้า 1 ตัว เบส 1 ตัว แซกโซโฟน 1 ตัว คีย์บอร์ด 1 ตัว อีกทั้งยังเพิ่มนักร้องแนวลูกทุ่งหมอลำเข้ามาขับกล่อมผสมผสานกับการบรรเลงกลองยาว เพื่อทำให้เกิดอรรถรสและมีความน่าสนใจต่อผู้ที่มารับชมรับฟังมากขึ้น

2. เพื่อศึกษารูปแบบการบรรเลงวงกลองยาวอีสาน คณะลูกพระคณศสาเกตนคร พบว่า รูปแบบการบรรเลงวงกลองยาวอีสาน คณะลูกพระคณศสาเกตนคร ดังนี้

2.1 รูปแบบการบรรเลงวงกลองยาวอีสาน คณะลูกพระคณศสาเกตนคร แบ่งรูปแบบการบรรเลงออกเป็น 2 รูปแบบ ดังนี้ รูปแบบที่ 1 การบรรเลงจังหวะกลองยาวโบราณ มีทั้งหมด 8 จังหวะ ได้แก่ จังหวะไหว้ครูสี่ทิศ จังหวะป่นกุ่ม จังหวะลงช่วงหยอกสาว จังหวะเซ็งบั้งไฟ จังหวะเข้าวงกลม จังหวะเข้าวงสลักกลอง จังหวะหมาน้อยเหยียบไฟ และจังหวะโจ๊ะพึมพึมหยอกสาว ทั้งจังหวะ ทำนอง และท่วงท่าลีลาในการบรรเลง ยังคงอนุรักษ์รูปแบบการบรรเลงแบบดั้งเดิมที่ได้รับการถ่ายทอดจากต้นแบบครูบาอาจารย์ ที่สร้างและสืบทอดต่อกันมา รูปแบบที่ 2 การบรรเลงจังหวะกลองยาวประยุกต์ มีทั้งหมด 6 จังหวะ ได้แก่ จังหวะป่นกุ่ม จังหวะเซ็งบั้งไฟ จังหวะภูไท จังหวะลำเพลิน จังหวะสามช่า และจังหวะดิสโก้ และได้พัฒนารูปแบบการบรรเลงให้เข้ากับยุคสมัย โดยนำเครื่องดนตรีสากลเข้ามาบรรเลงเพื่อให้มีความร่วมสมัยมากขึ้น อีกทั้งยังเพิ่มนักร้อง เข้ามาร้องขับกล่อมในรูปแบบเพลงลูกทุ่งหมอลำ ผสมผสานกับการบรรเลงกลองยาว ซึ่งรูปแบบของบทเพลงที่นำมาใช้บรรเลงประกอบการบรรเลง ส่วนใหญ่จะเป็นเพลงลูกทุ่งอีสาน หรือเพลงลูกทุ่งหมอลำ ที่กำลังเป็นที่นิยมในแต่ละยุคสมัย โดยนำทั้งบทเพลงเก่าที่มีความไพเราะ สนุกสนาน และเพลงใหม่ที่กำลังเป็นที่นิยม นำมาผสมผสานกับลายดนตรีอีสาน ทั้งแบบดั้งเดิม และแบบประยุกต์ โดยผู้บรรเลงจะบรรเลงเพลงสลับสับเปลี่ยนกันไปกับลายดนตรีอีสาน เพื่อให้ผู้รับชมรับฟังเกิดอารมณ์รสและมีความน่าสนใจมากขึ้น เพลงที่นำมาบรรเลงนั้นผู้บรรเลงจะเลือกเพลงที่เป็นที่รู้จักกันเป็นอย่างดีและกำลังเป็นที่นิยม โดยพิจารณาจากความเหมาะสมเป็นที่สำคัญ เพื่อให้เข้ากับรูปแบบการบรรเลงของวงและรูปแบบจังหวะต่าง ๆ ที่ผู้บรรเลงได้เรียบเรียงเอาไว้

2.2 รูปแบบการแสดงประกอบการบรรเลงวงกลองยาวอีสาน การแสดงประกอบการบรรเลงกลองยาวอีสาน คณะลูกพระคณศสาเกต มีลักษณะท่วงท่าและลีลาประกอบการบรรเลง ทั้งหมด 9 ท่า ได้แก่ ท่ากระโจนหน้า ท่านั่งทับสันเท้า ท่าไหว้ครู ท่าพ้อนกลองยาว ท่าสาวกลอง ท่าวิดน้ำหาปลา ท่าพ้อนเกี้ยวสาว ท่านั่งตี และท่านอนตี รูปแบบการแปรแถว 4 ลักษณะ ได้แก่ การแปรแถวแบบที่ 1 แถวตอนเรียง 4 การแปรแถวแบบที่ 2 หันหน้าเข้าวงกลม การแปรแถวแบบที่ 3 แถวตอนเรียง 3 และการแปรแถวแบบที่ 4 แถวตอน ตรงกลางออกลีลาแบบสนุกสนาน รูปแบบการต่อตัวทั้งหมด 5 รูปแบบ คือ ท่าที่ 1 ท่าขึ้นหลังเดี่ยว ท่าที่ 2 ท่าเทพนม ท่าที่ 3 ท่าบัวตูมบัวบาน ท่าที่ 4 ท่าจอมธาตุ และท่าที่ 5 ท่าครุฑ

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องรูปแบบการบรรเลงวงกลองยาวอีสาน คณะลูกพระคณศสาเกตนคร ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการวิจัยพัฒนาการของวงกลองยาวอีสาน คณะลูกพระคณศสาเกตนคร มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน แบ่งออกเป็น 3 ยุค ได้แก่ 1) ยุคแรกเริ่ม เป็นยุคที่เน้นการบรรเลงจังหวะกลองโบราณ และจังหวะกลองยาวประยุกต์ เพื่อแห่ในงานพิธีมงคลต่าง ๆ 2) ยุคการเปลี่ยนแปลง โดยจะเน้นความร่วมสมัยมากขึ้น โดยการประยุกต์นำเครื่องดนตรีสากลเข้ามาบรรเลงเครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลง 3) ยุคปัจจุบัน เป็นการผสมผสานของวงกลองยาวแบบดั้งเดิม แบบประยุกต์ และแบบร่วมสมัย โดยเน้นทักษะของผู้บรรเลงมากขึ้น คุณภาพของเสียงกลองยาว เน้นคุณภาพระบบเครื่องเสียงที่มีดีมีมาตรฐานมากขึ้น มีการเพิ่มจำนวนของตู้ลำโพงเบส ติดไฟเพิ่มลูกเล่นให้ดูน่าสนใจในเวลากลางคืน และจัดทำโครงสร้างของตัวรถเข็นที่ใช้บรรทุกเครื่องเสียงใหม่ให้แข็งแรงและสวยงามกว่าเดิม อีกทั้งยังเพิ่มนักร้องแนวลูกทุ่งหมอลำเข้ามาขับกล่อมผสมผสานกับการบรรเลงกลองยาว เพื่อทำให้เกิดอารมณ์รสและมีความน่าสนใจต่อผู้ที่มารับชมรับฟังมากขึ้น สอดคล้องกับกรณีการ ประชุมชาติ (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องกลองยาว : การอนุรักษ์และพัฒนา ศิลปะการแสดงพื้นบ้าน จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การบรรเลงกลองยาวสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรม ที่ได้รับการถ่ายทอดและสั่งสมกันมาเป็นเวลานาน กลองยาวมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชาว จังหวัดร้อยเอ็ด ในรอบสิบสองเดือนมีการบรรเลงในงานประเพณีต่าง ๆ นอกจากจะบรรเลงในงานประเพณีและงานมงคลอื่น ๆ แล้วยังได้พัฒนารูปแบบการแสดงเพื่อเข้า

ร่วมประกวดที่ส่วนราชการจัดขึ้น สอดคล้องกับสัญลักษณ์ มูลสุวรรณ (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องพัฒนาการของฟ้อนกลองยาว อำเภอลือชัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า พัฒนาการการแสดงกลองยาว เริ่มต้นจากการที่ชาวบ้านที่มีความสามารถในการตีกลอง มาร่วมตีกลองกันในงานประเพณีต่าง ๆ ซึ่งสื่อให้เห็นถึงวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนที่มีลักษณะที่เรียบง่าย มีจุดมุ่งหมายหลักของการแสดงอยู่ที่การบรรเลง เสียงกลองยาวเพื่อก่อให้เกิดความสนุกสนาน ซึ่งยังไม่มีารรวมกันเป็นวงและไม่มี ขบวนฟ้อนรำ หรือการแปรขบวนแต่อย่างใด เมื่อเริ่มมีการจัดการประกวดแข่งขันกลองยาวทำให้เกิดการตื่นตัวของเหล่า คณะกลองยาวมีการปรับปรุงและพัฒนาารูปแบบการแสดงกลองยาวให้แปลกไปจากเดิม จัดให้มีระเบียบ แบบแผนทั้งจังหวะทำนองดนตรีเป็นจังหวะที่นำทำนองดนตรีเพลงสากล เพลงสตริง เพลงพื้นบ้านมา บรรเลงผสมให้มีความสนุกสนาน และน่าตื่นตึ่งยิ่งขึ้น ส่วนท่าฟ้อนมีการจัดระเบียบท่าฟ้อนให้มีความสวยงามและหลากหลาย เพิ่มกระบวนการเล่นท่าฟ้อนรำให้สลับซับซ้อนมากขึ้น มีแนวคิดในการสร้างสรรค์ท่าฟ้อนที่มาจากการเล่นหลาย ๆ ประเภท เช่น ท่าฟ้อนจากแม่บทอีสาน ได้แก่ ท่ากาตากปีกท่า พระรามแผลงศร ท่าลมพัดพร้าว เป็นต้น ท่าฟ้อนจากการแสดงวงโปงลาง ได้แก่ ท่าจำปาศรี ท่าบายศรีสู่ขวัญ ท่ามโนราห์ เป็นต้น แบ่งช่วงการแข่งขันออกเป็น 2 แบบ คือ การแข่งขัน 58 กลองยาวแบบดั้งเดิม และการแข่งขันกลองยาวแบบประยุกต์ ต่อมาเมื่อมีการแข่งขันเป็นประจำทุก ๆ ปีได้เกิดเปลี่ยนแปลงรูปแบบการแข่งขันใหม่ คือ การแสดงกลองยาวแบบโบราณผสมแบบประยุกต์ โดยเพิ่มความน่าสนใจ และความแปลกใหม่ทางด้านดนตรี และท่าฟ้อนให้มีความสวยงามและน่าสนใจ การตกแต่งเครื่องแต่งกายให้สวยงามตามวิถีอีสาน และการแปรแถวเพื่อเสริมให้ท่าฟ้อนโดดเด่น สวยงาม น่าสนใจมากขึ้น โดยการแข่งขันในแต่ละปีจะมีการ กำหนดเกณฑ์การแข่งขันในแต่ละประเภท ไว้อย่างชัดเจน ซึ่งคณะกลองยาวทุก ๆ คณะที่เข้าร่วมประกวดแข่งขันจะยึดถือปฏิบัติ กันอย่าง เคร่งครัด เพื่อเป็นส่วนร่วมในการสืบสานประเพณีการแข่งขันกลองยาว ให้คงอยู่ต่อไป

2. ผลการวิจัยรูปแบบการบรรเลงของวงกลองยาวอีสาน คณะลูกพระคณศสาเกตนคร มีรูปแบบการบรรเลงที่เป็นเอกลักษณ์ ทั้งจังหวะ ทำนอง และท่วงท่าลีลาในการเล่น ยังคงอนุรักษ์รูปแบบการบรรเลงแบบดั้งเดิมที่ได้รับการถ่ายทอดจากต้นแบบครู บาดอาจารย์ที่สร้างและสืบทอดต่อกันมา อีกทั้ง ยังได้พัฒนารูปแบบการบรรเลงประยุกต์เข้ากับยุคสมัยปัจจุบันเพื่อให้มีความ น่าสนใจมากขึ้น ซึ่งจังหวะกลองยาวโบราณที่เป็นเอกลักษณ์ของวงกลองยาวอีสาน คณะลูกพระคณศสาเกตนคร มีทั้งหมด 8 จังหวะ ได้แก่ 1) จังหวะไหว้ครูสี่ทิศ 2) จังหวะป่นกุ่ม 3) จังหวะลงช่วงหยอกสาว 4) จังหวะเซ็งบั้งไฟ 5) จังหวะเข้าวงกลม 6) จังหวะเข้าวงสลับกลอง 7) จังหวะหมาน้อยเหยียบไฟ และ 8) จังหวะโจ๊ะพึมพึมหยอกสาว สอดคล้องกับพรชัย ศรีสารคาม (2521) กล่าวว่า กลองยาวเป็นเครื่องดนตรีที่เก่าแก่ของชาวอีสาน ซึ่งชาวอีสานเรียกกลองยาวกันหลายชื่อต่างกันไป เช่น กลองกันโล่ง เพราะด้านท้ายปลอยโล่งไม่มีหนังหุ้ม บางถิ่นเรียกว่ากลองหาง เพราะด้านท้ายเรียวออกมาเหมือนหาง บางแห่งเรียกกลองตบ เพราะใช้ฝ่ามือตบหรือตี สามารถบรรเลงให้เร้าใจเกิดความบันเทิงได้ การตีกลองยาวจะตีเพื่อประกอบสมโภชหรือนำขบวนแห่ ตี เพื่อให้จังหวะผู้ฟ้อนรำเซ็งตามแบบชาวอีสาน ซึ่งสอดคล้องกับโยธิน พลเขต (2556) กล่าวว่า กลองยาวอีสานทำหน้าที่ควบคุม จังหวะในดนตรีพื้นบ้านอีสานตีเป็นเสียงปะโดยใช้ฝ่ามือตีบนหน้ากองพร้อมกับกดไว้ตีเสียงเปิด โดยใช้ครึ่งฝ่ามือทำหน้ามือบนริมหน้า กลองแล้วใช้มืออีกข้างหนึ่งกดหน้ากองไว้ทันทีตีเสียงเปิง โดยใช้ครึ่งฝ่ามือท่อนดนตรีริมหน้ากลองแล้วยกขึ้นทันที

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

รูปแบบการบรรเลงวงกลองยาวอีสาน คณะลูกพระคณศสาเกตนคร สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหรือฝึก ทักษะการบรรเลงวงกลองยาวของสถาบันการศึกษา โดยคำนึงถึงรูปแบบเฉพาะของวงลูกพระคณศสาเกตนคร

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาการเปรียบเทียบรูปแบบการบรรเลงวงกลองยาวอีสาน คณะลูกพระคณศกเถตนคร ว่ามีความแตกต่างกันหรือเหมือนกันอย่างไร เช่น รูปแบบการบรรเลง ท่วงทำลีลาประกอบการบรรเลง และเครื่องดนตรีที่ใช้ในการบรรเลง มีเอกลักษณ์ มีจุดด้อยและจุดเด่นอย่างไร ที่ทำให้สังคมยอมรับและเป็นที่ยอมรับในปัจจุบัน

2.2 ควรมีการศึกษาท่ารำนองนักแสดงและนักดนตรีที่ใช้แสดงประกอบการบรรเลงในรูปแบบการประหวัดวงกลองยาวอีสาน

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ลุล่วงไปได้ด้วยดี โดยได้รับความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญการบรรเลงวงกลองยาวอีสาน และคณาจารย์ทุกท่านที่ให้ความรู้ในด้านข้อมูลและรายละเอียดต่าง ๆ ในการศึกษาจัดทำวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพล เนสุสินธุ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ที่ให้คำปรึกษาและคำแนะนำทุกขั้นตอนในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ ขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมศักดิ์ พิภูลศรี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หิรัญ จักรเสน ที่ให้คำปรึกษาแนะนำด้านวิชาการ การรวบรวมเอกสาร ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในการเรียบเรียงข้อมูล ขอขอบพระคุณ นายเมธาอาชว์ บุญลาภ และสมาชิกวงกลองยาวอีสาน คณะลูกพระคณศกเถตนครทุกท่าน ที่สละเวลาในการให้สัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการบรรเลงวงกลองยาวอีสาน ผู้วิจัยขออ้อมรับด้วยความเคารพยิ่งไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิการ์ ประทุมชาติ. (2555). *กลองยาว การอนุรักษ์และพัฒนาศิลปะการแสดงพื้นบ้าน จังหวัดร้อยเอ็ด*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- เจริญชัย ชนไฟโรจน์. (2526). *ดนตรีและการละเล่นพื้นบ้านอีสาน*. มหาสารคาม: คณะมนุษยศาสตร์ มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- เฉลิมศักดิ์ พิภูลศรี. (2551). *ดนตรีลาวเดิม*. ขอนแก่น: ศูนย์วิจัยพหุลักษณะสังคมลุ่มน้ำโขง. มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ธัญลักษณ์ มูลสุวรรณ. (2555). *พัฒนาการของพื้ณกลองยาว อำเภอบัวปทุม จังหวัดมหาสารคาม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- พรชัย ศรีสารคาม. (2521). *กลองยาวอีสาน ในอีสานคดี*. หนังสือชุดความรู้มรดกอีสาน. มหาสารคาม: วิทยาลัยครูมหาสารคาม
- โยธิน พลเขต. (2556). *การฝึกดนตรีพื้นบ้านอีสาน*. ภาพสันธิ์: ประสานการพิมพ์
- รัฐจวน อิศรานันต์. (2542). *ศึกษากลองยาวอำเภอสระสมเด็จจังหวัดร้อยเอ็ด*. (วิทยานิพนธ์ ศศ.ม). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- สุกรี เจริญสุข. (2560). *ดนตรีชาวสยาม*. กรุงเทพมหานคร
- หิรัญ จักรเสน. (2560). *ดนตรีพื้นเมืองชั้นแนะนำ*. คณะศิลปกรรมศาสตร์ ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น